

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep.
0030 OSLO

Vår saksbehandler
Finn Erlend Ødegård
22 05 45 49

Vår dato
21.06.2012
Deres dato
10.03.2012

Vår referanse
10/00925-6
Deres referanse
201101494-/TOR

Høring - Forslag til endringer i erstatningsordninger for husdyr og tamrein

Norges Bondelag viser til høring om forslag til endringer i erstatningsordninger for husdyr og tamrein, mottatt 12.04.2012, og gir med dette våre merknader til høringen.

Generelt:

I Regjeringens tiltredelseserklæring fra 2009, Soria Moria 2, står det at erstatningsordningene for rovviltskader skal endres «med sikte på at faktisk rovvilttap skal erstattes». Dette var bakgrunnen for nedsettelse av de to utvalgene - tamreirutvalget og husdyrutvalget - som har vurdert erstatningsordningene for rovvilttap. Norges Bondelag tolker dette slik at regjeringen vil videreføre retten til full erstatning for dyreeier, slik denne kommer til uttrykk, jf. naturmangfoldloven § 19:

«Når husdyr og tamrein blir drept eller skadet av rovvilt, yter staten full erstatning for tapet og følgekostnadene i samsvar med forskrift...»

Den lovhjemlede erstatningsretten er et bærende prinsipp i vår rovviltforvaltning. Det har vært tverrpolitisk enighet om at den enkelte dyreeier skal være økonomisk skadesløs, og at det er staten som skal bære kostnadene ved oppbygging av rovviltbestandene, slik det også ble lagt til grunn av Høyesterett i den såkalte Rendalsdommen, Rt. 2006 s. 1105 avsnitt 34:

«Vår rovdyrpolitikk bygger på den oppfatning at den enkelte borger ikke skal påføres omkostninger ved påført skade eller ved tiltak for å forebygge skade. Staten yter etter viltloven § 12a full erstatning for tap og følgekostnader når husdyr blir skadet av rovvilt. I tillegg kommer de årlige bevilgninger til forebyggende tiltak.»

Naturmangfoldloven § 19 er en videreføring av rettstilstanden i viltlovens § 12 a, som var erstatningshjemmelen på domstidspunktet. Staten er rettslig forpliktet til å praktisere også dagens ordning slik at det reelle tapet erstattes.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Postboks 9354 Grønland 0135 OSLO	Besøksadresse: Landbrukets Hus, Schweigaardsgate 34 C 0191 OSLO	Telefon: 22 05 45 00	E-postadresse: bondelaget@bondelaget.no
Norges Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto: 8101.05.12891 Bankkonto:: 8101.05. 91392	Internett: www.bondelaget.no

Vår dato   Vår referanse
21.06.2012   10/00925-6

De store fylkesvise forskjellene i saksbehandling av søknader om rovdyrerstatning fører til frustrasjon i beitenæringa. Fylkesmannen utøver ulikt skjønn ved behandling av erstatning for husdyr som ikke er dokumentert drept av rovdyr, jf. § 8 i forskrift om erstatning for tap og følgekostnader når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt. I Troms fylke blir om lag 40 % av omsøkte rovdryrdrepte sauer erstattet, mens i Hedmark fylke blir om lag 70 % av omsøkte rovdryrdrepte sauer erstattet.

I Soria Moria 2 erkjennes det at det faktiske rovvilttapet ikke gjenspeiles i dagens erstatningsutmålinger. Norges Bondelag deler oppfatningen om at erstatningsutmålingene ikke dekker reelt rovvilttap og er derfor positiv til endringer av erstatningsforskriften som skal sikre dette.

Norges Bondelag mener det er avgjørende at retten til full erstatning videreføres og respekteres, og er derfor tilfreds at naturmangfoldlovens § 19 skal ligge fast. Vi mener denne bestemmelsen setter en rettslig ramme for hvilke modeller det er adgang til å innføre. Det er ikke akseptabelt at det etableres ordninger som lemper økonomisk tap over på den enkelte dyreeier, heller ikke for deler av tapet. Naturmangfoldloven § 19 er en rettighetsbestemmelse som gir den enkelte dyreeier rettskrav på full erstatning for sitt tap.

Vurdering av de ulike modellene

Justere dagens erstatningsordning

Dagens erstatningsordning er basert på en individuell behandling av hver enkelt søker og en målsetting om å erstatte korrekt antall dyr i hver besetning. Det settes dermed store krav til erstatningsmyndighetens tilgjengelige datagrunnlag og skjønnsutøvelse. Per i dag er kunnskapen knyttet til hver søknad ikke tilstrekkelig til å sikre en presis og likt praktisert skjønnsutøvelse. Utvalget mener det er mulig å forbedre dagens ordning og peker på følgende forslag til endringer av dagens modell:

1. Krav om skadedokumentasjon ligger fast, men kan forenkles. På den måten kan konflikten rundt dette kravet i erstatningsforskriften reduseres.
2. Fylkesmannens skjønnsrom må begrenses gjennom tydeligere retningslinjer for praktisering av erstatningsforskriften § 8. Dette kan oppnås ved å regelfeste hvilke omstendigheter som normalt bør gi full erstatning for alt tap utover normaltap og i hvilke tilfeller tap utover normaltap bør innvilges delvis.
3. Parametrene som ligger til grunn for utregning av erstatningssatsene bør gjennomgås og forenkles.
4. Normaltapsprosjektet bør videreføres med sikte på å øke kunnskap om andre tapsårsaker på beite utover rovvilt.
5. Bruk av elektronisk overvåking vil kunne bidra til at antall innmeldte kadaver til SNO for undersøkelse og dokumentasjon øker. Dette vil gi et bedre beslutningsgrunnlag, men også økt arbeidsmengde og kostnad for SNO.
6. Søkere kan avkreves ytterligere opplysninger om besetningsdata for å få bedre holdepunkt for å vurdere normaltap eller fratrekk i erstatningsutmåling etter § 8. Lammedødelighet før beiteslipp og vårvekter er eksempler på data som bør være

Vår dato   Vår referanse
21.06.2012   10/00925-6

- tilgjengelig. Slik vil andre tapsårsaker i større grad kunne utelukkes. En del av disse dataene er per i dag obligatoriske for medlemmer av Sauekontrollen.
7. Relevante databaser med opplysninger knyttet til sau på utmarksbeite må samordnes bedre, for eksempel gjennom Dataflytprosjektet i landbruket. Det vil gjøre det enklere for foretaket og erstatningsmyndigheten, samt gi en viss kontrollmulighet for konsistens mellom ulike datasett.
  8. Kvalitetskontroll av søknadsdata bør forbedres gjennom registrering av tapte dyr med individmerke og kontroll opp mot Sauekontrollen eller leveransedatabasen. Videre bør søknadsopplysninger bli gjenstand for 5 % - kontroll av opplysninger på samme måte som gitt i søknad om produksjonstilskudd og Mattilsynets tilsynsvirksomhet (etter regelverket 10 % av besetningene årlig).
  9. Koplingen mellom erstatningsutmåling og tapsreducerende tiltak bør styrkes, spesielt i de områder som en kan forvente tap til freda rovvilt. I dag kan erstatningsmyndigheten ikke sette krav til brukeren om gjennomføring av slike tiltak. Denne muligheten bør etableres.

Norges Bondelag mener dagens erstatningsordning må beholdes og forbedres gjennom de tiltakene som ekspertutvalget har foreslått. Det er herunder avgjørende at skjønnsrommet som fylkesmennene har i behandlingen av erstatningssøknadene reduseres betydelig.

Foretaksdifferensiert erstatning

Denne modellen kan ses på som en videreutvikling av dagens ordning der skjønnsrommet reduseres. Modellen baseres på at kunnskap om besetninger, tapsforhold, tapssammensetning og rovviltsituasjon underbygger rovvilt som primær tapsårsak til tap utover et normaltap. Forslaget innebærer at erstatningsreglene endres slik at erstatningsmyndigheten gis adgang til å utbetale erstatning for alt tap utover normaltap etter søknad, dersom visse kriterier er oppfylt. Ordningen lemper imidlertid ikke på kravet til skadedokumentasjon da dette er viktig for å kunne erstatningsspørsmål for alle brukere i området.

Norges Bondelag mener dette er interessant modell som reduserer erstatningsmyndighetenes skjønnsrom og dermed reduserer konflikten mellom beietbrukerne og erstatningsordningen.

Vi forutsetter at vilkårene for å komme inn under denne ordningen; medlem av sauekontrollen og organisert beitebruk, kodemerking for lammetall, krav om gjennomføring av forebyggende tiltak, erstatningsmyndighet får tilgang til foretakets data, er adekvate i forhold til søknadsbehandlingen.

Geografisk differensiert erstatning

Dette alternativet går ut på å erstatte alt tap utover normaltap, uavhengig av tapsårsak, i områder med en viss forventet forekomst av rovvilt. Denne erstatningsmodellen forutsettes at det lages et årlig risikokart der forventning om rovviltskader er høy. Det er i dag kun for faste bestander av gaupe forskerne kan lage risikokart for beitenæringa. Det forutsettes at

Vår dato   Vår referanse
21.06.2012   10/00925-6

---

modellen kun kan anvendes i områder med fast forekomster av rovvilt, og at man har kunnskap om nivået på andre tapsårsaker. Erstatning ytes på basis av et beløp per tapte dyr og et fast beløp.

Norges Bondelag mener dette er en interessant modell som vil kunne redusere konflikten mellom beitenæring og rovvilt. Det forutsettes at rovdryrforskningen klarer å lage gode risikokart som omfatter alle de store rovdryrartene. Vi fraråder imidlertid en nedjustering av satsene for erstatningsbeløpet da vi mener dette er i strid med Naturmangfoldlovens § 19 bestemmelse om full erstatning for tap og følgekostnader for husdyr drept av rovdryr.

Erstatning av alt tap på beite

Norges Bondelag støtter ikke sammenslåing av erstatningsordningene som ligger under Miljøverndepartementet og Landbruks- og Matdepartementet.

Dyreeiers rett til erstatning for rovdryrdrepte husdyr følger av naturmangfoldloven § 19. I 2011 ble det over Miljøverndepartementets budsjett utbetalt 67,6 mill kroner i erstatning for rovdryrdrepte husdyr.

Statens Landbruksforvaltning forvalter en ordning for tap av sau på utmarksbeite som ikke kan dekkes gjennom forsikring eller rovdryrerstatning. Det er i hovedsak i Vestlandsfylkene det har vært utbetalinger fra ordningen som er finansiert over jordbruksavtalen. Det er i de senere år betalt ut 2-3 mill årlig.

Norges Bondelag understreker at rovdryrtapene på husdyr i utmark skyldes naturvernformål om økte bestander av store rovdryr i Norge. Det er derfor prinsipielt riktig at kostnadene for rovdryrdrepte husdyr dekkes over Miljøverndepartementets budsjettområde, og ikke over jordbruksavtalemidler.

Forhåndserstatning

Norges Bondelag avviser modellen ”forhåndserstatning”. Modellen er ment å stimulere dyreeierne til å forebygge mot rovdryrtap ved at de får utbetalt et erstatningsbeløp på forhånd. Dyreeier har imidlertid svært liten mulighet til å avverge rovdryrtap når husdyra er sluppet på beite. Forhåndserstatningen vil gå til alle beitebrukere, og ikke rette seg mot de beitebrukere som har reelle rovdryrtap. Dette skaper konflikt. Det er i dag ca 14000 foretak med sau i Norge. Av disse er det i underkant av 2500 som søker om rovdryrerstatning. Det er lite målrettet å betale ut en forhåndserstatning til et stort antall beitebrukere når antall beitebrukere med reelle rovdryrtap er begrenset. Ordningen fanger heller ikke opp streifende rovdryr som vandrer inn og gjør skade i beiteområdene.

Konklusjon

Norges Bondelag mener primært at dagens erstatningsordning må beholdes og forbedres med de punktene ekspertutvalget har foreslått.

Norges Bondelag mener det må arbeides videre med modellen ”geografisk differensiert erstatning” slik at denne kan tas i bruk i områder med faste forekomster av rovdryr. Dette forutsetter blant annet at rovdryrforskningen har tilstrekkelig kunnskap til å lage årlige risikokart for rovdryrskader.

Vår dato
21.06.2012

Vår referanse
10/00925-6

Norges Bondelag fraråder at satsene for erstatningsbeløpet nedjusteres og mener dette er i strid med Naturmangfoldlovens § 19 bestemmelse om full erstatning for tap og følgekostnader for husdyr drept av rovdyr.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Arild Bustnes

Finn Erlend Ødegård